

Ναυπλιακή Επανάσταση ή Ναυπλιακά

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα

Στασιαστικό κίνημα, που εκδηλώθηκε στο Ναύπλιο την 1η Φεβρουαρίου 1862 κατά του βασιλιά Όθωνα. Παρά την αποτυχία του, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην έξωση του δυνάστη λίγους μήνες αργότερα.

Στασιαστικό κίνημα, που εκδηλώθηκε στο Ναύπλιο την 1η Φεβρουαρίου 1862 κατά του βασιλιά Όθωνα. Παρά την αποτυχία του, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην έξωση του δυνάστη λίγους μήνες αργότερα. Η εξέγερση αυτή θα μείνει στην ιστορία ως «Ναυπλιακή Επανάσταση» ή «Ναυπλιακά».

Την αυγή του 1862 το αντιδυναστικό κίνημα είχε φουντώσει στο μικρό ελληνικό κράτος. Η αντιπολίτευση είχε περάσει από την πρωτεύουσα Αθήνα στην επαρχία, όπου η κεντρική εξουσία δεν ήταν σε θέση να ελέγξει στην κατάσταση. Το γενικό αίτημα ήταν να μεταβληθεί το «σύστημα», όρος ασαφής, που σήμαινε το σύστημα της διακυβέρνησης, αλλά και ευρύτερα το υπάρχον καθεστώς της Βαυαροκρατίας. Ο Όθωνας προσπάθησε να αλλάξει το πολιτικό κλίμα στις 10 Ιανουαρίου, αναθέτοντας την πρωθυπουργία στον δημοφιλή ναυμάχο του '21 Κωνσταντίνο Κανάρη, αλλά ο γηραιός ναύαρχος έθεσε όρους για τον εκδημοκρατισμό του καθεστώτος, τους οποίους ο βασιλιάς δεν δέχθηκε.

Το Ναύπλιο είχε εξελιχθεί σε σημαντικό κέντρο του αντιδυναστικού αγώνα, εξαιτίας της φυλάκισης και της εκτόπισης εκεί πολλών αξιωματικών που ήταν αντίθετοι στη Βαυαροκρατία. Ψυχή της αντιδυναστικής κίνησης ήταν ο αντισυνταγματάρχης Αρτέμιος Μίχος, που υπηρετούσε στη φρουρά της πόλης, ο αντισυνταγματάρχης Πάνος Κορωναίος και ο υπολοχαγός Δημήτριος Θ. Γρίβας, που ήταν κρατούμενοι στο Παλαμήδι. Μαζί τους σημαίνοντα πρόσωπα της πόλης, όπως η δήμαρχος Ναυπλίου Πολυχρόνης Ζαφειρόπουλος, ο υποπρόξενος του Βελγίου Σπυρίδων Ζαβιτσάνος, ο εφέτης Γεώργιος Πετμεζάς, ο πρωτοδίκης Πέτρος Μαυρομιχάλης και πολλοί δικηγόροι.

Καλλιόπη Παπαλεξοπούλου

Καθημερινές ήταν οι συγκεντρώσεις και οι συζητήσεις ανάμεσα σε πολίτες και στρατιωτικούς στο σπίτι μιας δυναμικής γυναίκας από την Πάτρα, της Καλλιόπης Παπαλεξοπούλου, το γένος Καλαμογδάρτη, χήρας του δημάρχου Ναυπλίου και

γερουσιαστή, Σπύρου Παπαλεξόπουλου. Σύμφωνα με τον ιστορικό Επαμεινώνδα Κυριακίδη, η Παπαλεξοπούλου ήταν «προσόμοιος των γυναικών των πολιτευθεισών κατά την γαλλική επανάσταση, μετέδιδε δια της φλεγούσης ευγλωττίας της τας ανατρεπτικές αυτής ιδέας, παρέσυρε πάντας εις την στάσιν, προέτρπε και ενεθάρρυνε την νεολαίαν... και εγένετο μία των κυριωτέρων αφορμών της επισπεύσεως της στάσεως».

Η εκδήλωση του κινήματος ορίσθηκε για τις 3 Φεβρουαρίου 1862 . Όμως, αποφασίστηκε η επίσπευσή του κατά δύο μέρες, επειδή κρίσιμα έγγραφα των επαναστατών βρέθηκαν στην κατοχή των αρχών. Έτσι, θα εκδηλωθεί τη νύχτα της 31ης Ιανουαρίου προς την 1η Φεβρουαρίου 1862 και γρήγορα θα λάβει μεγάλες διαστάσεις. Οι αρχές θα καταλυθούν και θα συσταθεί Προσωρινή Κυβερνητική Επιτροπή, ενώ στρατιωτικά σώματα θα αναπτυχθούν σε στρατηγικά σημεία της ευρύτερης περιοχής. Το δημοτικό συμβούλιο της πόλης θα ενωθεί με τους επαναστάτες και θα εκδώσει προκήρυξη προς τον λαό, στην οποία, ανάμεσα σε άλλα, αναφέρονταν τα βασικά αιτήματα της επαναστάσεως:

«Κατάπτωσης του συστήματος, πιστώς υπηρετουμένου υπό της μέχρι τούδε κυβερνήσεως και αναγόρευσις νέου εγγυωμένου τας ελευθερίας του λαού...»
«Διάλυσις της δια βιαίων μέσων συστηθείσης και μέχρι τούδε υπάρχούσης Βουλής»
«Συγκρότησις Εθνοσυνελεύσεως...»

Ο αντισυνταγματάρχης Αρτέμιος Μίχος

Ταυτόχρονα οι επαναστάτες απέστειλαν και έγγραφο προς τις τρεις μεγάλες δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία), εξηγώντας τους λόγους που τους ώθησαν στην ενέργειά τους.

Στρατιωτικός αρχηγός της εξέγερσης ορίσθηκε ο αντισυνταγματάρχης Μίχος, ως ο αρχαιότερος από τους αξιωματικούς, ο Κορωναίος ανέλαβε επικεφαλής του επιτελείου και ο Γρίβας αστυνόμος Ναυπλίου. Από την αρχή ο Κορωναίος ήταν υπέρ της εκστρατείας στην Αθήνα, αλλά ο Μίχος θεώρησε την πρότασή του παράτολμη. Πίστευε ότι ανάλογη επανάσταση θα ξεσπούσε και στην Αθήνα, κάτι που τελικά δεν συνέβη, επειδή οι αρχές προχώρησαν σε προληπτικές συλλήψεις και έκλεισαν το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εάν είχε γίνει δεκτό το σχέδιο του Κορωναίου, το αποτέλεσμα της εξέγερσης πιθανόν να ήταν διαφορετικό.

Τα νέα έφθασαν γρήγορα στην Αθήνα και κατατάραξαν τον Όθωνα και την κυβέρνηση του πιστού του πρωθυπουργού Αθανασίου Μιαούλη (γιου του μπουρλοτιέρη Ανδρέα Μιαούλη). Η αντίδρασή τους υπήρξε ακαριαία. Κυβερνητικός στρατός υπό τον φιλέλληνα ελβετό στρατηγό Χαν στάλθηκε στην Κόρινθο, που θα αποτελέσει το ορμητήριο για τη συντριβή της εξέγερσης. Το πρωί της 4ης

Φεβρουαρίου ο βασιλιάς Όθωνας επιθεώρησε τα συγκεντρωθέντα στην Κόρινθο στρατεύματα, αποτελούμενα από 2.000 άνδρες και τους είπε:

Ο αντισυνταγματάρχης Πάνος Κορωναίος

«Μετά βαθείας λύπης επληροφορήθην ότι άνθρωποι εις τους οποίους δεν θέλω να δώσω πλέον τον έντιμον τίτλον του στρατιώτου, τον οποίο φέρεται υμείς, ότι οι άνθρωποι ούτοι εγένοντο άπιστοι εις τον όρκον, τον οποίον έδωσαν ενώπιον θεού και ανθρώπων, εγένοντο άπιστοι εις το σύνταγμα και τους νόμους, οι οποίοι, επ' αγαθώ και σωτηρία της πατρίδος, επιβάλλουσιν εις τον στρατιώτην ως πρώτιστον καθήκον του την πίστιν και υποταγήν εις τον βασιλέα, τον ανώτατον άρχοντα του στρατού. Καλέσας υμάς να επαναφέρητε εις την υποταγήν τους αποστατήσαντες, σας ενεπιστεύθην την τιμή του ελληνικού στρατού. Δια της πίστεως και της ανδρείας σας θέλετε αποπλύνει την κηλίδα, ήν από τινος απειπειράθησαν να προσάψωσιν εις την τιμή του. Μετ' αγαλλιάσεως δε σας αναγγέλλω, ότι άπας ο πιστός μου λαός προσφέρεται προθύμως να συμπράξη μεθ' υμών, αγωνιζομένων υπέρ των καθεστώτων, τα οποία δικαίως θεωρεί ως την ασφαλεστέραν εγγύησιν της ευημερίας αυτού εν τω παρόντι και της δόξης του εν τω μέλλοντι».

Από την επομένη θα αρχίσει μία ακόμη εμφύλια σύρραξη. Ο βασιλικός στρατός θα προελάσει ταχύτατα και στις 6 Φεβρουαρίου θα καταλάβει το Άργος, το οποίο υπερασπιζόταν ο στρατηγός Τσόκρης. Στις 8 Φεβρουαρίου οι δυνάμεις του Χαν θα προσπαθήσουν να καταλάβουν το Ναύπλιο εξ εφόδου, αλλά θα αποκρουστούν από τους επαναστάτες και θα υποχωρήσουν. Την ίδια ημέρα, η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος θα εκδώσει εγκύκλιο κατά των επαναστατών, απειλούσα την κατάρα του Θεού εναντίον «των αφρόνων, λυμεώνων της κοινωνίας και αισχρών προδοτών της πατρίδας».

Ο στρατηγός Χαν ανέλαβε την πρωτοβουλία των κινήσεων και προσπάθησε να κάμψει το ηθικό των επαναστατών, με πολιορκία μακράς διάρκειας, αποφεύγοντας τον βομβαρδισμό της πόλης. Όμως το ηθικό των επαναστατών παρέμεινε ακμαίο. Στις 26 Φεβρουαρίου προσπάθησαν να περάσουν στην αντεπίθεση, αλλά αποκρούστηκαν.

Η αποφασιστική μάχη, που έκρινε την τύχη της Ναυπλιακής Επανάστασης, δόθηκε την 1η Μαρτίου. Ο στρατηγός Χαν επιτέθηκε από τρία σημεία εναντίον της πόλης και μετά από πεισματώδη αγώνα έκαμψε την άμυνα των επαναστατών αργά το βράδυ. Οι μάχες στοίχισαν τη ζωή σε πολλούς Έλληνες και από τις δύο πλευρές. Ο αντισυνταγματάρχης Κορωναίος, που υπερασπιζόταν το Παλαμήδι, τραυματίσθηκε και συνελήφθη, όπως και ο Εμμανουήλ Παπαδάκης, αρχηγός των Κρητικών, που

είχαν λάβει μέρος στις μάχες στο πλευρό των εξεγερμένων.

Ο υπολοχαγός Δημήτριος Θ. Γρίβας

Την επομένη ο στρατηγός Χαν ζήτησε την παράδοση των επαναστατών εντός 24 ωρών. Οι επαναστάτες διχάσθηκαν. Ο Μίχος, βλέποντας το μάταιο του αγώνα, ζήτησε να δοθεί γενική αμνηστία. Αντίθετα, ο Γρίβας μαζί με άλλους αξιωματικούς κλείσθηκαν στο Παλαμήδι αποφασισμένοι να πολεμήσουν μέχρι τέλους. Στις 16 Μαρτίου οι δύο πλευρές τα ξαναβρήκαν, έπειτα από δήλωση του Χαν ότι θα δοθεί μερική και όχι γενική αμνηστία και ετοιμάστηκαν για την ύστατη άμυνα. Οι μάχες ξανάρχισαν με σφοδρούς κανονιοβολισμούς εκατέρωθεν.

Στις 24 Μαρτίου, οι μάχες διακόπηκαν οριστικά, όταν έφθασε από την Αθήνα το διάταγμα για γενική αμνηστία, από την οποία εξαιρούνταν 19 άτομα, 12 στρατιωτικοί (Δημήτριος Τσόκρης, Αρτέμιος Μίχος, Λουδοβίκος Στέλβαχ, Δημήτριος Μπότσαρης, Χαράλαμπος Ζυμβρακάκης, Δημήτριος Γρίβας, Θρασύβουλος Μάνος, Αλέξανδρος Πραΐδης, Ν. Σμόλεντς, Διονύσιος Τριτάκης, Χρήστος Γρίβας, Χρήστος Κατσικογιάννης) και 7 πολίτες (Γεώργιος Πετμεζάς, Πέτρος Μαυρομιχάλης, Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, Σπύρος Ζαβιτσάνος, Γεώργιος Φραγγιάς, Γρηγόριος Δημητριάδης, Ιωάννης Παπαζαφειρόπουλος).

Οι 19 πρωταίτιοι της επανάστασης, ύστερα από διαπραγματεύσεις, αναχώρησαν από την Ελλάδα με δύο ξένα πλοία με κατεύθυνση τη Σμύρνη, όπου έγιναν δεκτοί με ενθουσιασμό από το ντόπιο ελληνικό στοιχείο. Πριν από την αναχώρησή τους είχαν συντάξει πρωτόκολλο που απευθυνόταν στις τρεις μεγάλες δυνάμεις, στο οποίο, ανάμεσα σε άλλα, αναφερόταν: «...Επειδή το αίσθημα ημών υπέρ πατρίδος, αγνόν και καθαρόν εκίνησεν ημάς εις την επανάστασιν, ουχί προς ανατροπήν των καθεστώτων, αλλά προς εφαρμογήν και θρησκευτικήν τήρησιν του Συντάγματος...υποβάλλομεν ημάς αυτούς εις την εγκατάλειψιν του πατρώου εδάφους, αναχωρούντες εις την αλλοδαπήν...». Διαχωρίζοντας την θέση του από τους υπολοίπους, ο Δημήτριος Γρίβας συμπλήρωνε στο τέλος του πρωτοκόλλου: «Εγκαταλειφθείς παρά πάντων των συναδέλφων μου, αναγκάζομαι να καταδικάσω εμαυτόν εις αιφυγίαν, και, αισχυνόμενος του λοιπού ν' αποκαλώμαι Έλληνα, από τούδε παραιτούμαι της Ελληνικής εθνικότητας».

Στις 8 Απριλίου 1862 ο κυβερνητικός στρατός εισήλθε στο Ναύπλιο, περνώντας μπροστά από τη φρουρά των επαναστατών που είχε παραταχθεί στην είσοδο της πόλεως. «Αλλ' εάν η Ναυπλιακή στάσις κατεστάλη το χυθέν αδελφικόν αίμα βαθυτέραν την διαίρεσιν κατέστησεν» συνόψισε το 1894 ο ιστορικός Επαμεινώνδας Κυριακίδης.

Πηγή: sansimera.gr